„ירושלים שטייט העכער פון פּאָליטיק"

פאַרזעצונג פון דער ערשטער זייט

בריוו.

אלי וויזעל האָט פאַרעפנטלעכט דעם בריוו נאָך אַ ווענדונג פון פרעמיער בנימין נתניהו, וועלכער האָט זיך געוואָנדן צו וויזעל, אַז אַלס פריינט פון פרעזידענט באַראַק אָבאַמאַ, זאָל ער פּרובירן אויסאיבן זיין איינפלוס אויף דער אַדמיניסטראַציע, ווייכער צו מאַכן דעם דרוק אויף ישראל איבער דער פראַגע פון בויען הייזער פאַר אידן אין ירושלים, און נישט צו דרוקן אויף ישראל צו לאָזן וויסן אין פאָראויס ווי אַזוי זי זעט די צוקונפט נאָך אַ שלום־אָפּמאַך מיט די פּאַלעסטינער אַראַבער.

די פרעזידענטין פון די אַמעריקאַנער פריינט פון דער לינקער ״שלום עכשיו״ באַוועגונג, האָט געשיקן אַ רעאַקציע־בריוו צו אלי וויזעל, וואו זי דריקט אויס ״לויב פאַר אייער בריוו, אָבער איך וויל פאַר אייך קלאָר מאַכן, אַז ירושלים איז נישט בלויז אַ אידישער סימבאָל, נאָר אַ שטאָט וואָס איז הייליק אויך פאַר ביליאָנען קריסטן און מוסולמענער איבער דער וועלט... זי איז טאַקע די הויפּטשטאָט פון ישראל, אָבער זי איז אויך אַ פּונקט פאַר די פּאַלעסטינער נאַציאָנאַלע אַספּיראַציעס. עס וואוינען טאַקע דאָרט פיר הונדערט טויזנט אידן, אָבער אויך צוויי הונדערט טויזנט אַראַבער...״, שרייבט די פרעזידענטין פון ״שלום עכשיו״ אין אַמעריקע אין איר בריוו צו אלי וויזעל, באַטאָנענדיק, אַז ״עס מוזן פאָרקומען פאַרהאַנדלונגען צווישן ישראל און די פּאַלעסטינער וועגן ירושלים. אָן אַ לייזונג אין ירושלים, וועט קיינמאָל נישט זיין קיין שלום צווישן ישראל און אירע פּאַלעסטינער שכנים״, שרייבט זי.

ווי באַקאַנט, איבט־אויב די אָבאַמאַ־אַדמיניסטראַציע אַ שטאַרקן דרוק אויף פרעמיער בנימין נתניהו אין די לעצטע וואָכן, איינצושטימען אָפּצושטעלן טאָטאַל דאָס בויען דירות און הייזער אין ירושלים און אין אַנדערע טעריטאָריעס וואָס ישראל האָט באַפרייט אין דער זעקס־טאָגיקער מלחמה אין 1967, און צו עפענען די גרעניץ־פּונקטן מיט עזה און די פּאַלעסטינער געגנטן אין יהודה און שומרון. פאַר דריי וואָכן צוריק, ווען פרעמיער נתניהו איז געווען אויף אַ באַזוך אין וואַשינגטאָן צו אַדרעסירן די יערלעכע קאָנפערענץ פון דער לאַבי־אָרגאַניזאַציע ״עיפּאַק״, איז ער אויפגענומען געוואָרן זייער קאַלט אין ווייסן הויז, און עס זיינען נישט דערלויבט געוואָרן קיין פאָטאָגראַפיעס מיטן פרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן.

ביז איצט האָט נתניהו נאָך נישט געענטפערט אויף די אַמעריקאַנער פאַרלאַנגען וועגן צוויילן די פאַרהאַנדלונגען מיט די פּאַלעסטינער פירער.

אַן איגרתל פון ווילנע

גערדאַנקען, אידייען, רעיונות, מחשבות: וואָס איז די נפקא־מינה? און אַנדערע ענינימלעך

קאַפּיטעלעך אידיש (ח)

פון הירשע=דוד כ״ץ, ווילנע

וועגן דעם ״ליטווישן עי״ אין קיעווער געגנט

די פראַגע האָט אַריינגעשיקט חיה=פעגי דייוויס, אַ ספּעציאַליסטקע אויף אידישער קאַליגראַפיע. זי איז אויך אַ מוזיקאַנטקע אין קלעזמערישן גייסט. זי לעבט מיטן מאַן און צוויי קינדער אין אַ דאָרף אין מערב מאַסעטשוסעטס. זי שרייבט: „מיר לערנען מיט די קינדער דאַווענען, לייענען עברי, אידישע און העברעאישע לידער". איר קונסט=גאַלעריע אין קאָלרעין, מאַסעטשוסעטס רופט זיך „גן=עדן גאַלעריע" (נישקשה!). חיה=פעגי שרייבט:

„מיין טאַטנס אַ שוועסטערקינד, וועראַ פוקסמאַן ע״ה האָט מיט מיר אַרומגערעדט עטלעכע ווערטער. זי פלעגט אַרויסריידן למשל: ׳פיטער׳ און ׳געזינט׳. בעתמעשההאָט זי זייער שטאַרק באַטאָנט אַז איר אייגענער נאָמען דבורה רעדט זיך גראַדע אַרויס ׳דווירע׳ און איר ברודער שלמה=וועלוול רופט מען: ׳שלעימע=וועלוול׳. די משפּחה, זלאַטקאָווסקי, שטאַמט פון פּעריאַסלעוו, און זיי זיינען אַריבער אין דולוטה, מינעסאָטאַ ערגיץ אַרום 1900. מיין טאַטנס עלטערזיידע וועלוול האָט געהאַט דריי ווייבער (נישט אין דער זעלבער צייט). און פון זיין זון לייבל ווייס איך, אַז ער, וועלוול הייסט דאָס, האָט פּערזענלעך געקענט שלום=עליכמען און האָט אים נישט ליב געהאַט".

פּעריאַסלעוו (אָדער: פּעריאַסלאַוו), ניט ווייט פון קיעוו (קרוינשטאָט פון אוקראַינע) איז טאַקע דאָס געבורט=שטעטל פון באַליבטן אידישן הומאָריסט שלום=עליכם (1859 – 1916). ביזן היינטיקן טאָג טרעפט מען דאָרטן אַ קליינינקן שלום=עליכם מוזיי נאָך פון די סאָוועטישע צייטן.

איז וואָס=זשע איז טאַקע מכח דעם „ליטווישן עי" (אין אַזעלכע ווערטער ווי „ברויט", „שומר" וכדומה און אַזעלכע נעמען ווי „דווירע" און „שלעימע"), אין אַ געגנט וואו דער גאַנצער דיאַלעקט איז בפירוש דרומדיק און ניט ליטוויש (ניט נאָר „פיטער" און „געזינט" נאָר בכלל טרעפט מען די אַלע דרומדיקע וואָקאַלן: zugn אויף „זאָגן", van אויף „ווייַן" א.א.)

דער קורצער ענטפער איז, אַז אָטאָ דער „וואָלינער אידיש" אין דער צפונדיקער אוקראַינע, וואָס נעמט אַריינעט סיי קיעוו און סיי פּעריאַסלעוו, איז טאַקע אַ דיאַלעקט אַ יחיד במינו, וואָס האָט טאַקע (אין טייל מקומות) איין „קלאַסיש=ליטווישן" קלאַנג, דהיינו: יענעם „עי" וואו אַלע אַנדערע מיני אידיש האָבן דעם „אָי" קלאַנג. אינעם ווייט=גרעסטן רוב אַנדערע פרטים איז עס בדרך כלל אַ קלאַסישער אוקראַיניש=דרומדיקער דיאַלעקט.

פון וואַנעט נעמט זיך דער דאָזיקער איינאייינציקער „ליטווישער עי" אינעם צפון=אוקראַינישן אידיש?

ראשית כל, באַדאַרף מען האַלטן פאַרן אויג, אַז דער שטח גרענעצט זיך מיטן ליטווישן אידיש וואָס צו צפון=צו, למשל אין אַ מזרח=מערבדיקן פאַס וואָס ציט זיך אַן ערך פון האָמלע (גאָמעל) ביזקל פּינסק און בריסק (פּאָלעסיע), וואָס אין היינטיקן בעלאַרוס (ווייסרוסלאַנד). אַז צוויי דיאַלעקטן גרענעצן זיך אין משך פון הונדערטער יאָרן, איז דאָך במילא שייך אַ סברא אַז ס׳וועלן זיך מאַכן קעגנזייטיקע השפּעות.

פונדעסטוועגן בלייבט אַביסל קשה, אַלמאַי אַ „ריכטיק אוקראַינישער אידיש" זאָל אויף אַזאַ אויסגעצייכנטן אופן האָבן אַן איינאונאייינציקן „ריכטיק ליטווישן" וואָקאַל. אפשר קען דאָ די אידישע געשיכטע צושטעלן אַן השערה.

אין די גרויזאַמע יאָרן פון גזירות ת״ח ות״ט (די כמעלניצקי שחיטות פון 1648 און 1649), זיינען אונטערגעגאַנגען אַ סך אידישע קהילות אין יענע אוקראַינישע שטחים, און פון די וואָס האָבן באַוויזן אַנטלאָפן ווערן איז אַ קענטיקער טייל אַריבער אין די טעריטאָריעס פון ליטווישן אידיש, צו צפון=צו. שפּעטער=צו, האָט זיך פאַרלאָפן אַן „אומקער" אויף דרום ווען ס׳איז שטיל געוואָרן, און די נייע (אָדער אויפסניי) געקומענע פון צפונדיקן געביט זיינען שוין געקומען מיט אַ ליטווישן אָדער אַ ליטוויזירטן נוסח אידיש.

פאַרדערפאַר זיינען פאַראַן אויך אַנדערע ראיות. אין טייל צפון=אוקראַינישע מקומות, למשל אין זשיטאָמיר, הערט מען עד היום הזה שפּורן פון אַמאָליקע „פראוון" א ו י ס=צ ו מ י י ד ן „יענעם עי", און דאָס זעט מען פון „ניט=ריכטיקע תיקונים" (בלשון הפילאָלאָגן: „היפּערקאָרעקציעס"), ווי למשל אינעם וואָרט „צלם" וואָס מען קען הערן אין אַזאַ מין געשטאַלט דאָרטן: „צאָלעם"! דאָס הייסט, אויף פּטור ווערן פונעם „עי" האָט מען ווען=ניט=ווען נאָך איבערגעכאַפּט די מאָס...

ן אחרון אחרון: אָדאָרטן ניט ווייט, האָט זיך אויך אַנטוויקלט אַ צווייטער „דיאַלעקטיש צוניפגעפלאָכטענער אידיש" אויף אַ קלענערן שטח און מיט גאָר אַ פאַרקערטער מאָס פון די אינגרעדיענטן: אינגאַנצן ליטוויש=מעסיק, נאָר מיט אַן איינאייינציקן בולט=סיסטעמאַטישן יוצא מן הכלל. דאָס איז דער טשערנאָבלער אידיש וואָס איז ביסודו ליטוויש, מיט איין בולטן אויסנאַם: די אַלטע „אוי" קלאַנגען הערן זיך אַלע מיט „אײ" אויפן דרומדיקן שטייגער: „זיכן" און „טשיווע" אויף ׳זוכן׳ און ׳תשובה׳.

די „קאַפּיטעלעך אידיש" זיינען אויסן ניט נאָר ברענגען תשובות און תירוצים אויף קשיות (אָדער לכל הפּחות פּרוואון...), נאָר אויך אויף פרעגן ביי א י י ך, חשובע לייענער. צי זיינען פאַראַן לייענער פון טשערנאָבלער קרייזן אָדער וואָס קענען אָדער האָבן געקענט „אמתע טשערנאָבלער"? מה=דאָך, יענער העכסט ספּעציפישער „טשערנאָבלער אידיש" („ליטוויש אַחוץ מלאפום\שורוק ׳אי׳") איז אַמאָליקע יאָרן געווען דער סימן מובהק פון אַ ריכטיקן טשערנאָבלער חסיד. און היינט?

פראַגעס פון אַ איד פון „האַי=טעק"

אַ צאָל פראַגעס האָט צוגעשיקט עמיל קאַלין, אַ געבאָרענער אין בוקאַרעשט אין 1980 וואָס האָט אַלס אינגעלע עולה געווען אין ארץ ישראל מיט זיין משפּחה. ער איז פון פאַך אַ פּראָגראַמיסט און אַרבעט בכלל אינעם האַי=טעק, אָבער: „אידיש איז מיין האָבי און מיין הנאה פון לעבן, א טייל פון דער נשמה". ער פרעגט וועגן אַ ריי ווערטער און אויסדרוקן...

• איטלעכער און יעטווידער

עמיל פרעגט וועגן דעם וואָרט „יעדער":

„צי הערט מען נאָך אויף ׳יעדער׳ די אין=מיינע=אויגן פאַרעלטערטע פאָרמעס „איטלעכער" און „יעטווידער"? דאַכט זיך אַז ביידע זיינען פאַרשוואונדן געוואָרן אָדער זיינען געוואָרן אַ זעלטנהייט."

פאַרשוואונדן געוואָרן זיינען זיי ניט; אַנדערש וואָלט ניט אויסגעקומען וועגן זיי צו פרעגן. אַ זעלטנהייט, בפירוש יאָ. בלייבט נאָר אַ שאלה, וואָס פאַראַ מין זעלטנהייט, און דערצו, פון תכלית וועגן, צו וואָסער ממשותדיקן באַנוץ אין אונדזער היינטיקן אידיש?

לשון איז ניט סתם אַ מיטל פאַרקאָמוניקאַציע אין טרוקענעם זין פון פאַקטן (סיידן ס׳גייט די רייד וועגן קאָמפּיוטער=שפּראַכן וואָס זיינען טאַקע אויסן בלויז „די פאַקטן"). לשון בני אדם, דאָס איז אַ יש מיט אַ גרענעצלאָזער שעפערישקייט וואָס דער מענטש קען צופּאַסן ניט נאָר צו „באַדייטונגען" נאָר אויך טאַקע צו די איידלסטע ניואַנסן פון מענטשלעכן מהות.

לשון איז דאָך אַ כלי פון אונדזער שטימונג, סטיל, אייגנאַרטיקייט און סיטואַציע. די שטודיע פונעם חילוק אין צוויי לכאורה „אידענטיש=באַדייטנדיקע" ווערטער לויט זייערע איידלסטע פּרטי=פּרטים רופט זיך צומאָל „סטיליסטיק". די אידישע סטיליסטיק איז אַ זעלטן רייכע. ביי איר טרעפט מען ממש אַ פּרדס פון עשירות ערשט „נאַקדעם" ווי מען איז יוצא מיטן בלויזן דיקדוק און מיטן בלויזן באַדייט. איז לאָמיר אַריבערגיין פונעם כלל ביז צום פּרט:

„א יטלעכער" און „יעטווידער" זיינען אַמאָל געווען „פּשוטע ווערטער" אין פאַרשיידענע דיאַלעקטן פון אידיש, מיטן זעלביקן באַדייט וואָס „יעדער" (אָדער „יעדערער" אָדער „יעדער איינער"). מיט ווינציק אויסנאַמען, זיינען זיי נעבעך נעלם געוואָרן ווי טאָגטעגלעכע ווערטער. מען האָט אין זיי אָבער ניט אינגאַנצן פאַרגעסן. פאַרקערט, זיי איז באַשערט געווען אַ מין עלית נשמה דערמיט וואָס זיי זיינען פאַרוואַנדלט געוואָרן אין „ליטעראַרישע ווערטער" וואָס האָבן אַ צאָל באַנוצונגען אין דער ליטעראַרישער שפּראַך (און „ליטעראַרישע שפּראַך" איז שייך צו פּאָעזיע, פּראָזע, עסייען, אַרטיקלען, אויך בריוו און כרוזים פון אַ העכערן סטיל, און נאָך אַ און נאָך).

ערשטנס, קען מען זיך משער זיין, אַז אין היינטיקן לעבעדיקן באַנוץ, זיינען „איטלעכער" און „יעטווידער" אַביסל פאָרמעל, געהויבן, אַריסטאָקראַטיש, „העכער" אין דער שטימונג און מעמד ווי סתם „יעדערער". וואָס איז פּאַסיק ביים טישל אין קאַפע איז ניט דאָס זעלביקע וואָס אין ליטעראַרישע ווערק.

והשנית, און דווקא אין דער זעלביקער צייט, זיינען „איטלעכער" און „יעטווידער" בעת מעשה מער היימיש, מער אידישלעך; זיי שפּרודלען מיט דער וואַרעמקייט פון באָבע=זיידע און פון דער אַלטער פאַרשניטענער היים. דאָס נעמט זיך פון זייער אויטענטישקייט, זיי זיינען ווערטער פון אַמאָליקע אמתע אידן. אָטאָ די ווערטער האָבן אין אַ סך קרייזן פון אידיש אָנגעוואָרן זייער טאָגטעגלעכקייט און זיך דערהויבן צו אַ ליטעראַרישקייט וואָס ברענגט דעם לייענער שיינע שטראַלן פון אַן עכטער, וואַרעמער אידישער סביבה.

• גערדאַנקען, מחשבות, רעיונות, אידייען

ד אָ זיינען די אונטערשיידן אַ סברא מער נוגע צום עצם ניואַנס פון באַדייט, אײדער צום סטיל.

דער אַלגעמיינער באַגריף דאָ איז אַ גערדאַנק, וואָס קען אַרומנעמען אַלצדינג.

אַ משחבה איז שוין עפּעס אַביסל טיפער, און ס׳איז אַפילו אַן אָנוואונק אַז דער „בעל=מחשבה" איז אַ מענטש מיט וויסן, דערציאונג, פאַרטיפונג, ניט גלאַט אַ בר=נש. טוט נאָר אַ קלער: אַן עם=הארץ אַ גראָבער יונג אַ פּראָסטאַק איז מסוגל צו האָבן „אַ מחשבה"? לא מיט אַן אלף.

אינעם לשון רבים, „מחשבות", איז דער גייסט פון וואָרט נאָך מער געהויבן, ס׳גייט די רייד וועגן אַ טיפערן גאַנג פון גערדאַנקען איבער העכערע אינטעלעקטועלע ענינים. ס׳איז אַ באַקאַנטע זאַך אַז שרייבער זיינען לאו דווקא עניוותדיק; אָט האָט דער באַרימטער אידישער קריטיקער פון קאָוונע, איזידאָר עליאַשעוו (געלעבט פון 1873 ביז 1924) זיך אַ ליטעראַרישן פּען=נאָמען אויסגעקליבן, ניט מער און ניט ווייניקער: בעל=משחבות.

„רעיונות" אויף אידיש (דער לשון=יחיד, „רעיון" איז בדרך=כלל ניט פאַראַן אויף אידיש, ס׳איז אַ רבים) זיינען נאָכמער עמקותדיקע, פאַרטיפטע טראַכטעניש,

שיער ניט אַזעלכע וואָס מ׳ריכט זיך אויף זיי ביי אַ פילאָסאָף, אַ דענקער, ביי אַ העכסט=שעפערישן מענטשן.

„אידייען" זיינען ווידער אַנדערש: אָפּטמאָל איז דאָס אַ וואָרט וואָס באַצייכנט גלייבונגען, איבערצייגונגען, האָפענונגען אויף אַ בעסערער וועלט, אַזוי ווי מ׳טרעפט עס ביי אָנהענגער פון פאַרשיידענע באַוועגונגען פון די לעצטע דורות.

טשיקאַווע: אין „משחבות" און „רעיונות" איז מען עלול זיך אָנצושטויסן סיי ביי רבנים, לערנער און קענער פון כתבי קודש, און סיי אין די מאָדערנע תחומען און געגנשטאַנדן. דער באַגריף „אידייען" (ווידעראַמאָל דווקא אין רבים) איז אָבער אין גרונט אַ באַגריף פונעם מאָדערניזם. ווער ס׳שרייבט אַ בוך וועגן זיינע אָדער אירע אידייען קען זיין אַ רעכטער אָדער אַ לינקער; אַ ציוניסט אָדער אַ סאָציאַליסט; אַ קאָנסערוואַטיוו אָדער אַ ליבעראַל; אָבער ניט, לאָמיר אָנכאַפּן, אַן אש=להבהדיקער מחבר אין תחום פון חסידות אָדער מתנגדות (נו, אָננעמענדיק אַז אַ מתנגד איז בכלל מסוגל צו זיין אַן אש=להבהדיקער...). אַזאַ מין מחבר, פון אונדזער טראַדיציאָנעלן עולם ומלואו, וואָלט געווען אַ מחבר מיט רעיונות, אָדער גלאַט – אַ בעל=מחשבות.

וועגן דער שרייבונג פון „ניו יאָרק" און „נואַרק" אין כתובות און גיטין

ד ער חשובער לייענער, ד״ר אשר=זעליג בן משה מאיר הלוי, וועלכער איז באַקאַנט אין דער ענגליש ריידנדיקער וועלט ווי פרעד דזיאַדעק, איז אַ וועלט באַוואוסטער עקאָנאָם וועלכער האָט געאַרבעט ביים „אינטערנאַציאָנאַלן מאָנעטערי פאָנד" און געווען אַ פּראָפעסאָר אין דזשאָרדזשטאַון און אַנדערע אוניוורסיטעטן. ער האָט אויך געלערנט אין ישיבות און איצט אין די פּענסיע יאָרן, אים צו לאַנגע יאָר, לערנט ער ווייטער אין דער „ישיבה גדולה" אין וואַשינגטאָן.

לויט ר׳ אשר=זעליגס מיינונג, איז די טראַדיציע, מ׳זאָל שרייבן „ניו יאָרק" (מיט אַ יוד אין וואָרט „ניו"), אָבער דווקא „נואַרק" (די שטאָט אין ניו דזשערזי) אָן אַ יוד, אין כתובות און גיטין, אַ מאָטיווירטע פון הלכה=וועגן, דהיינו עס זאָל חלילה ניט קומען צו קיין פאַרפּלאָנטערניש צווישן די ביידע שטעט.

אוודז דאַכט, אַז ביי היינטיקן טאָג קען דאָס לחלוטין ריכטיק זיין, אַז מ׳זאָל עס באַטראַכטן ווי אַ היינטיקע רעאַליטעט, דאָס הייסט אַז מען איז נוהג אין כתובות און גיטין צו נוצן דעם יוד ביי איין שטאָט און ניט ביי דער אַנדערער, אַבסאָלוט ניט רעכענענדיק זיך מיט אַוועלכן ניט איז היינטיקן באַנוץ אויף אידיש. למשל, טאָמער טרעפט מען די שרייבונג „נו יאָרק" אין אַוועלכער ניט איז היימישער צייטונג, וועט עס אפשר ניט ווירקן אויף אַ היינטיקן גט. אַזאַ מין באַטראַכטונג אין דער פילאָלאָגיע רופט זיך „סינכראָניע". דאָס איז דער אַנאַליז פון אַ דערשיינונג אין אַן איינציקער געוויסער צייט (אין דעם פאַל: דער לעת=עתה).

וויל מען זיך אָבער פאַרקערט דערגרונטעווען צו דער געשיכטע פון דער זאַך, וואָס רופט זיך אין הלכות לשון „דיאַכראָניע", דאַרף מען באַטראַכטן דעם מקור און די פאַרשיידענע סטאַדיעס פון ערשטן פּונקט צו וועלכן מ׳איז מסוגל צו דערגיין ביזקל היינטיקן טאָג. דאַמאָלסט שווימט גלייך אַרויפעט אָט וועלכע קשיא: איז פאַרוואָס=זשע, רבותי, פון זינט דער צייט ווען ס׳איז בכלל אויסגעקומען אַריינשרייבן די נעמען „ניו יאָרק" און „נואַרק" אין אַ כתובה אָדער להבדיל אַ גט, איז מלכתחילה בנמצא געווען דער יוד אין נאָמען פון „ניו יאָרק" אַלעמאָל, אויסגעהאַלטן, בשעת ווען פאַר „נואַרק" איז אַזאַ פעסטע טראַדיציע קיינמאָל ניט געווען?

און ד אָ ס ווידער איז אַ פּועל=יוצא פון דעם וואָס (אָן קיין שום פּחיתת הכבוד חלילה אונדזערע לייענער אין נואַרק, ניו דזשערזי!), ניו יאָרק איז שיער ניט גלייך געוואָרן אַ פעסטער קיבוץ וואָס איז גיך מגולגל געוואָרן אין אַן עיר ואם בישראל, דאָס הייסט אַ אידישער ב אַ ג ר י ף. און אין דער שריפט איז אַ פעסטע שרייבונג פונעם שם=העיר אַ סימן מובהק פון אַ שטאָט וואו ס׳איז דאָ אַ קענטיקע אידישע באַפעלקערונג. אונטער דער השפּעה פון דער ענגלישער שרייבונג (און דעמאָלדיקן אַרויסרייד, ווי ס׳איז געגאַנגען די רייד אין דעמאָלדיקן קאַפּיטעלע ו׳), איז איינגעפעסטיקט געוואָרן די טראַדיציע צו שרייבן „ניו יאָרק". והוא הדין, סיי ביי כתובות און גיטין, און סיי אויך סתם, אין אַן אויסגעהאַלטענעם, באַוואוסטזיניקן, בכבודיקן א י ד י ש.

אַ גוטע וואָך!

www.dovidkatz.net
www.holocaustinthebaltics.com

אַ מאַפּע פון מחברס אַטלאַס אויפן אינטערנעט. קיעוו, פּעריאַסלעוו און זשיטאָמיר זיינען אויף דער דרומדיקער (אוקראַינישער) זייט פון גרענעץ, אָבער פאָרט זייער נאָענט. דער טשערנאָבלער דיאַלעקט איז פאַרקערט אויף דער צפונדיקער (ליטווישער) זייט פון גרענעץ, און נעמט אַריין טשערנאָבל, כאַבנע, אָווריטש, נאַראָדיטש, וועלעדניק, נאָרינסק, רודניע. די ביז=איצטיקע מאַפּעס פונעם אַטלאַס געפינט מען אויף: http://www.dovidkatz.net/WebAtlas/AtlasSamples.htm

אַן אַמאָליקער פּאָסטקאַרטל געווידמעט דעם באַוואוסטן אידישן שרייבער און קריטיקער איזידאָר (ישראל) עליאַשעוו (אלישוב), אַ יליד קאָוונע וואָס האָט געלעבט פון 1873 ביז 1924. ער איז באַקאַנט דער עיקר מיטן ליטעראַרישן פּען=נאָמען זיינעם: בעל מחשבות. (פון: מעינקע קאַץ אַרכיוו)

די לייענער פונעם ״אַלגעמיינעם זשורנאַל״ ווערן פאַרבעטן אַריינשיקן מיט עלעקטראָנישער פּאָסט (״אי=מייל״) זייערע שאלות און ענינים מכח אידיש. מען בעט אַז די בריוולעך זאָלן זיין קורץ און צו דער זאַך, מ׳זאָל אומבאַדינגט שרייבן עטלעכע ווערטער וועגן זיך, און דער עיקר: נאָר און בלויז מיט אידישע אותיות (ניט ״אידיש מיט לאַטייינישע אותיות״).

דער אַדרעס: dovidkatz@vilniusuniversity.net.

צום באַדויערן איז ניט מעגלעך יעדן ענטפערן פּערזענלעך און פאַרדערפאַר בעט מען אין פאָראויס מחילה.